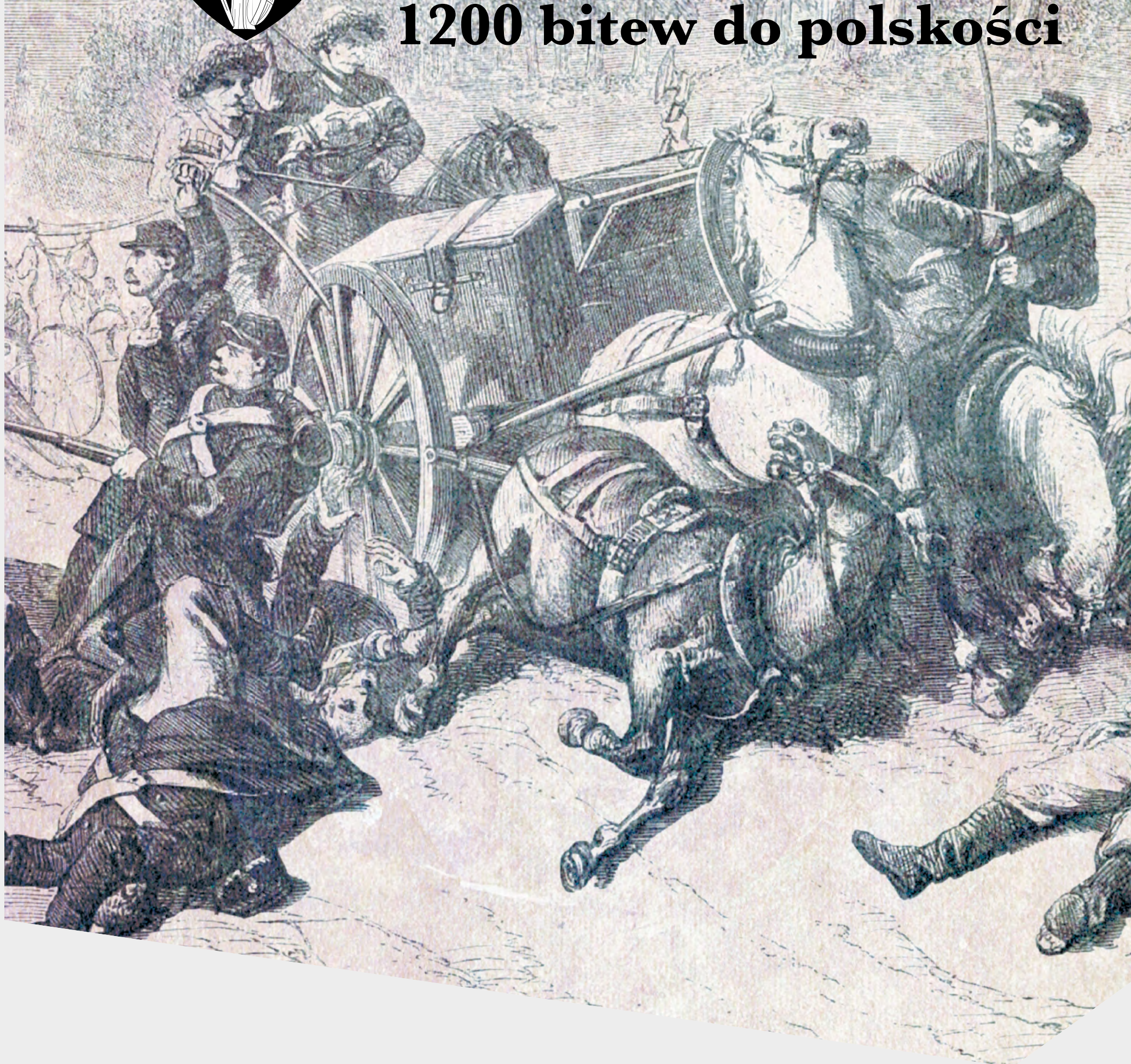

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

2023 MAJ
PAŹDZIERNIK

PARK LEŚNY, UL. KWIATOWA

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

niepodległa

Dofinansowano ze środków Biura „Niepodległa”
w ramach Programu Dotacyjnego „Powstanie
Styczniowe 1863–1864”

160.
ROČZNICA
POWSTANIA
STYCZNIOWEGO

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

Ludwik Mierosławski

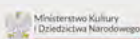
pierwszy dyktator powstania

[1814–1878]

Ludwik Mierosławski

[1814–1878]

LUDWIK MIEROSŁAWSKI

pierwszy dyktator powstania

Syn oficera zawodowego, jako jeden z najpóźniejszych poddanych, wziął udział w powstaniu listopadowym, walcząc m.in. pod Okocimem i Grochowem. Na emigracji we Francji kontynuował działalność niepodległościową, a oprowadzając pod koniec lat 30. studentów o powstaniu listopadowym przysłał mu opinię młodego wojownika. Podczas Wiosny Ludów (1848) kierował w Wielkopolsce walkami powstańców przeciwko Prusom, wygrywając m.in. bitwę pod Międzybóżem. Po zakończeniu walk wrócił do Paryża, w 1849 r. do-
wodził nieudolnym powstaniem przeciwko władzy Burboisów na Syrii oraz był naczelnym dowódcą republikańskiego powstania w Badenii i Palatynie, stłumionego przez wojsko pruskie. Należał do zakrojonej powstałej w 1861 r. polskiej sekcji wojennej w Genewie, w której układał się z wieloma przyszłymi dowódcami powstańców. 19 stycznia 1863 r. Komitet Centralny Narodowy uchwalił powołanie Mierosławskiego dyktatorem i naczelnym dowódcą powstania.

Po przyjeździe do Kołomyż Kongresowego Mierosławski objął komendę nad oddziałami na Kijowach. Po dwóch przegranych potyczkach z wojskami rosyjskimi, już w lipcu 1863 r. wyjechał do Paryża, skąd rozpowszechniał in-
formacje o fatalnej organizacji powstania. Odnowa reszgujących ze stanowiska dyktatora i wyzbył się konfliktu z Rządem Narodowym postawił go na mar-
ginesie życia politycznego na emigracji, zmarł w zapomnieniu i biedzie.
Zarzucać mu nieudolne dowodzenie i przerwania akcji. W opinii prof. An-
drieja Soszara: „Pamiętało się tylko, że symbolem polskich i europejskich
walk rewolucyjnych oraz jedną z czołowych postaci XIX-wiecznej demokra-
tycznej lewicy. Przeszedł do historii dzięki ze względu na skąd swoich myśli.
[...] Rzecz jasna, że były to porażki głuche i deklaratywne, nawet ponoszone
w walce ze znacznie silniejszymi przeciwnikami, z którymi mado kto ośmie-
liły się zadziwić”.

[1814
1878]

Powstanie Styczniowe

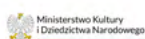
1200 bitew do polskości

Marian Langiewicz

drugi dyktator powstania

[1827–1887]

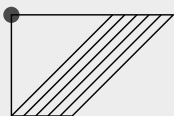

aięgodleja

Odznaczono go Orderem Białej Gwiazdy
w ramach Programu Ochrony Dziedzictwa
Styczniowe 1863-1864

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

Marian Langiewicz

[1827–1887]

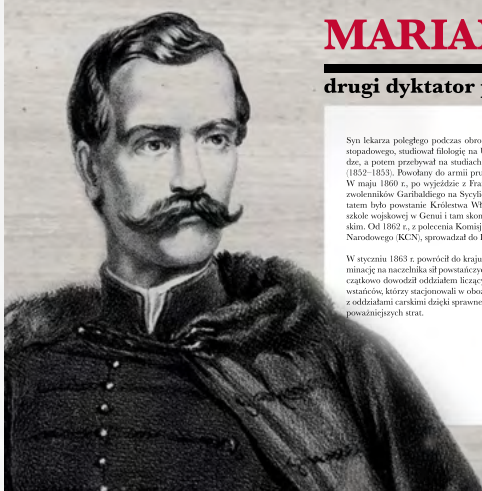
Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

aięgodleja

Odznaczono go Orderem Białej Gwiazdy
w ramach Programu Ochrony Dziedzictwa
Styczniowe 1863-1864

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

MARIAN LANGIEWICZ

drugi dyktator powstania

Syn lekarza polowego podczas obrony Warszawy w trakcie powstania listopadowego, studiował filologię na Uniwersytecie we Wrocławiu i w Pradze, a potem przebywał na studiach matematyczno-fizycznych w Berlinie (1852-1853). Powołany do armii pruskiej dostał się stopnią porucznika. W maju 1860 r., po wyjeździe z Francji, wziął udział w udanej wyprawie zbrojnej Garibaldi na Sycylię (tzw. wyprawa tysiąca), której rezultatem było powstanie Królestwa Włoch. Od 1861 r. wykładał w polskiej szkole wojskowej w Genui i tam skontaktował się z Ludwikiem Mierosławskim. Od 1862 r., z polecenia Komitetu Zagranicznego Komitetu Centralnego Narodowego (KCN), sprowadził do Królestwa Polskiego broń.

W styczniu 1863 r. powrócił do kraju, otrzymał awans na pułkownika i nominację na naczelnika sił powstańczych województwa sandomierskiego. Po zwycięstwie dowodził oddziałem liczącym ok. 1,4 tys. słabo uzbrojonych powstańców, którzy stacjonowali w okolicy Wąchocku. W lutym w starciach z oddziałami carskimi ciężki sprzymierzeniec dowodzenia udało mu się uniknąć, pozostawiając straty.

Awansowany na generała otrzymał dowództwo taktyczne nad siłami powstańczymi w województwie krakowskim. 10 lub 11 marca Langiewicz, reprezentowany w imię przez rzekomego wydawnika Królestwa Narodowego, ogłosił się dyktatorem powstania. Tydzień później dobiegło do ław pod Grochówkami, jednej z największych potyczek powstania (ogółem ok. 600 zabitych) i najcięższej klęski wojskowej z armią o niej: „Zabito tylko jednego naczelnego dowódcę zarówno z jednej, jak i drugiej strony”. Po tej Langiewicz na czele niewielkiego oddziału ruszył do Galicji, spodziewając się tam pomocy dla powstańców. 19 marca, po przekroczeniu granicy, został aresztowany przez Austriaków. Na wolność wyrzucił dopiero po dwóch latach (w 1864 r.) przesłano go z Anglii do Turcji, gdzie próbował zorganizować polskie oddziały zbrojne. Po fiasku starał się wyemigrować z polityki, pracował jako urzędnik w zarządzie kolei oraz agent zbrojeniowy. Nie udało mu się zmienić zamiaru przeniesienia się do Galicji, zmarł na zapalenie płuc 10 maja 1887 r. w Konstancji (dziś w Rumunii).

Długo się pisał jako zwolennik idei wolności społecznej i narodowej, wszystkich uciskanych ludów, a przede wszystkim gorący i ofiarny patriota.

[1827
1887]

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

aięgodleja

Odznaczono go Orderem Białej Gwiazdy
w ramach Programu Ochrony Dziedzictwa
Styczniowe 1863-1864

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

Romuald Traugutt

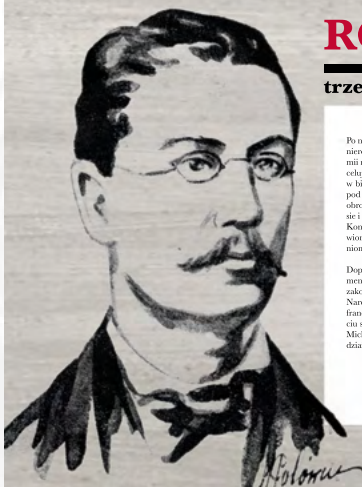
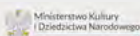
trzeci dyktator powstania

[1826–1864]

Romuald Traugutt

[1826–1864]

ROMUALD TRAUGUTT

trzeci dyktator powstania

Po nieudanej próbie dostania się na studia w petersburskim Instytucie Inżynierów Drogi Komunikacyjnych, pod koniec 1844 z rozpoczął służbę w armii rosyjskiej. Po lat później jako chorąży superintendent szwadronu ochotniczego wziął udział w kampanii na Węgrzech, jego oddział walczył m.in. w bitwie pod Temesvárem, zakończony klęską oddziałów powstańczych pod dowództwem gen. Józefa Bona. Po wojnie krymskiej (m.in. był wśród oblężenia Sewastopola) Traugutt kontynuował służbę, miewając w Odessie i Charkowie. Po serii inierii najłżejszych, w 1860 z wyjechał do Królestwa Kongresowego, obejmując najpierw w okolicach Kozłowa (Polecie) pozostawione mu przez zmarłego ojca ziemie. W połowie 1862 z. został zwolniony z armii rosyjskiej, w której doszedł do stopnia podpułkownika.

Decyzję w kwietniu 1863 z. ogłosił się przystąpić do powstania i objął komendę nad oddziałem kolonizacyjnym. Do kilku potyczek, z których ostatnia zakończyła się porażką, udał się do Warszawy. Awansowany przez Rząd Narodowy na generała, wyjechał do Paryża z staraniem m.in. uzyskania francuskiej pomocy dla powstania. W połowie października, dzięki poparciu stronnictwa lewych, został zakomunikowany (m.in. przez przewodniczącego Michała Czerneckiego) w Warszawie. Określony „dyktatorem” oddziału partyzanckiego w regularną armię, pod koniec grudnia wydał dekret

powołujący delegatów terenowych w celu uwolnienia chłopów, po bezskutecznych staraniach o pomoc militarną z krajów Europy Zachodniej nawiązał kontakty z innymi europejskimi rewolucjonistami (m.in. Giuseppe Garbaldim).

Aresztowany przez rosyjską policję w nocy z 10 na 11 kwietnia 1864 r., nie wydał nikogo. 5 sierpnia został powieszony wraz z czterema innymi członkami oddziału powstania, w trakcie publicznej egzekucji król Cyryl i Władysław. Niezłomność postawy i okoliczności śmierci sprawiły, że został bohaterem licznych utworów literackich, naderżając: cech kultowych. Był więc patronem grup o skrajnie odmiennych poglądach i jest upamiętniany na różne sposoby do chwili obecnej.

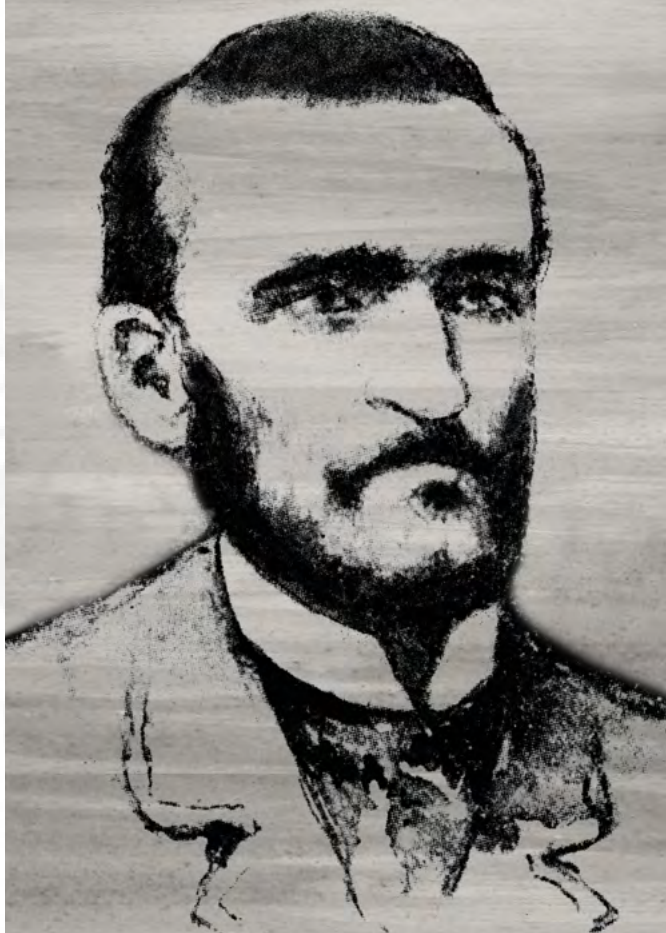
[1826
1864]

Powstanie Styczniowe

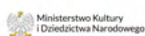
1200 bitew do polskości

Karol Konstanty Majewski

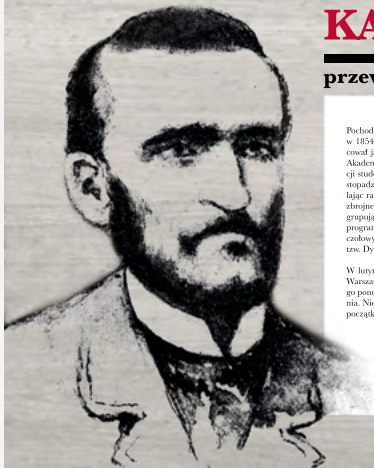
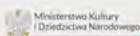
przewodniczący
Rządu Narodowego

[1833–1897]

Karol Konstanty Majewski

[1833–1897]

KAROL KONSTANTY MAJEWSKI

przewodniczący Rządu Narodowego

Pochodził z neofickiej rodziny pochodzenia żydowskiego, po ukończeniu w 1854 r. Instytutu Agromonomicznego w Marymoncie pod Warszawą pracował jako zarządcą kolejnych majątków. W 1858 r. jako wolny słuchacz Akademii Medyko-Chirurgicznej w Warszawie wstąpił do tajnej organizacji studenckiej. Po jej rozbiciu przez policję carską współorganizował w listopadzie 1859 r. kolo, z którego wyszły po kilku miesiącach, nie podziwiając radykalizmu jego przywódcy, zwolenniki przygotowani do powstania zbrojnego. Bezpośrednio potem zorganizował tzw. Komitet Akademicki, grupując studentów Akademii komitacyjną strukturę o umiarkowanym programie. Stopniowo ewoluował w kierunku obywateli, stając się ich czasywym działaczem; od grudnia 1861 do czerwca 1862 r. był członkiem tzw. Dyrekcji, instancji zwierzchniej tego ugrupowania.

W lutym 1861 r. został aresztowany i uwięziony w X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej, lecz po 10 dniach zwolniony za poręczeniem. Aresztowano go ponownie pod koniec czerwca, w X Pawilonie został go wybuch powstania. Nie został oskarżony o nie powstaniowego i zwolniono go z aresztu na początku maja 1863 r.

Kontynuował działalność polityczną i w rezultacie 14 czerwca został przewodniczącym kolejnego Rządu Narodowego. 17 września aresztowany ponownie, ale zwolniony z X Pawilonu po trzech tygodniach. U schyłku dyktatury Romualda Traugotta miał objąć stanowisko w jego rządzie, lecz pod koniec lutego 1864 r. policja aresztowała go kolejny raz. Wiedząc już, że rok wcześniej był członkiem Rządu Narodowego, władze carskie aresztowały go do guberni weneckiej. Gdy w styczniu 1865 r. przywrócono go stał się do Warszawy, był kandydatem na członka Rady Państwa. Spisał też obszernie zeznania, które na polecenie namiestnika Królestwa wydrukowano rok później w 60 egzemplarzach. Ponieważ żaden nie zachował się, o ich zawartości może świadczyć tylko zaliczenie go przez wspomnianego namiestnika do osób, których zeznania okazały się bardzo pomocne w ujawnieniu i zatrzymaniu wielu byłych powstańców.

Majewski nie stanął przed sądem wojennym, po powrocie w 1871 r. z zesłania do Warszawy był producentem przy budowie kolei nadwiślańskiej i deblisko-dębowickiej.

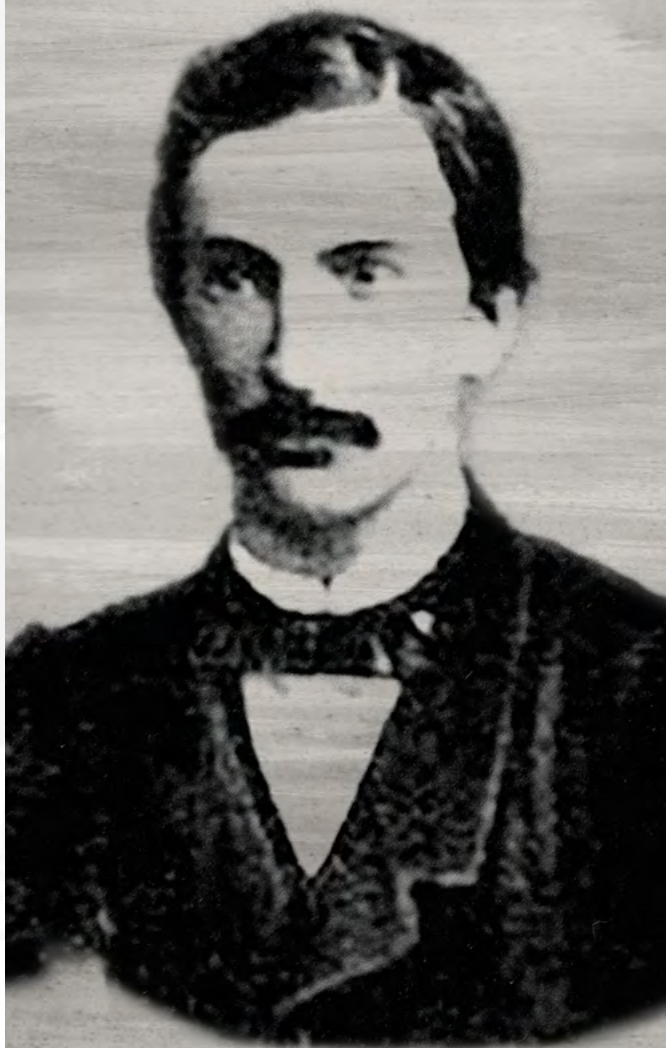
[1833
1897]

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

Stefan Bobrowski

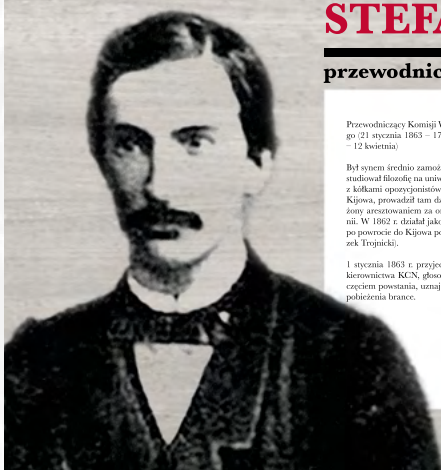
przewodniczący
Komisji Wykonawczej
Rządu Narodowego

[1838/40–1863]

Stefan Bobrowski

[1838/40–1863]

STEFAN BOBROWSKI

przewodniczący Komisji Wykonawczej Rządu Narodowego

Przewodniczący Komisji Wykonawczej Tymczasowego Rządu Narodowego (21 stycznia 1863 – 17 lutego 1863) i przewodniczący TRN (21 marca – 12 kwietnia).

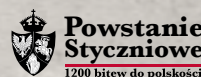
Był synem średnio zamożnego właściciela z okolic Żyrardowa. Od 1856 r. studiował filozofię na uniwersytecie w Petersburgu, gdzie nawiązał kontakty z kręgami opozycyjistów rosyjskich i polskich. W 1860 r. przeniósł się do Kijowa, prowadził tam działalność kulturalną i polityczną. Zagrożony aresztowaniem za organizację nielegalnej drukarni wicki do Rumunii. W 1862 r. działał jako wydawca Komitetu Centralnego Narodowego, po powrocie do Kijowa podprętkował mu miejscową organizację (Związek Trojnicki).

1 stycznia 1863 r. przyjechał do Warszawy i 3 stycznia, już jako członek kierownictwa KCN, głosował – choć nie wierzył w jego sukces – za rozpoczęciem powstania, uznając je za realizację zobowiązania się KCN do zapobieżenia bractwu.

Został przewodniczącym Komisji Wykonawczej Rządu Narodowego i naczelnikiem Warszawy, więc faktycznie sprawował władzę nad powstaniem. Po zawiązaniu, jakim był Mierosławski, TRN postanowił nie wybrać więcej dyktatorów. Gdy ogłoszono nim gra, Langiewicz, Bobrowski w obawie przed walkami bratobójczymi uznał tę decyzję.

Po aresztowaniu Langiewicza przez Austriaków, pojechał do Krakowa, by wykonać rolę hr. Adama Grabowskiego, samowolnego komisarza TRN, w postępowaniu generała. Przypadkowe ujawnienie jego opinii o Grabowskim doprowadziło do złego zażegnania i w rezultacie do popełnienia na jego cześć, który odbył się 12 kwietnia w knie pod Kawczem. Bobrowski, cierpiący na silną krótkowzroczność, nie miał w nim żadnych szans i zginął na miejscu.

Należał do stronnictwa czerwonych, opowiadającego się za radykalnymi reformami społecznymi, w tym przede wszystkim unieszczeniem chłopów bez obciążenia. Opowiadał się też za ogłoszeniem plebiscytu po przewidywanym wyzwoleniu ziem wschodnich Rzeczypospolitej.

[1838/40
1863]

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

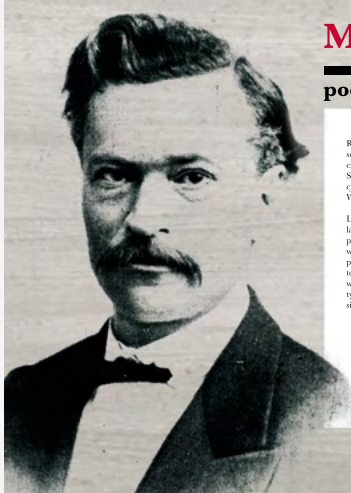
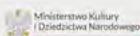
**Michał Jan
Heydenreich
ps. Kruk**

**podpułkownik
zwycięzca spod Żyrzyna**

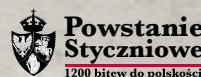
[1831–1886]

**Stefan
Bobrowski**
[1838/40–1863]

MICHAŁ JAN HEYDENREICH PS. KRUK
podpułkownik, zwycięzca spod Żyrzyna

Rodziny warszawski, syn apolonijszaniego Niemca i Francuzki. Był ab-
nolucem Akademii Sztuki Generalnego w Prusach, gdzie stał się
członkiem korpacyjnego Kółka Oficerów Polskich, które założył Zygmunt
Sierakowski. W 1862 r. jako podpułkownik rozpoczął służbę w sztabie sta-
cjonującym w Kolonie Kongresowej dwiżki kasalety i został członkiem
Wydziału Wojny Komitetu Centralnego Narodowego.

Latem 1863 r. został mianowany naczelnikiem wojennym województwa pod-
laskiego i lubelskiego. Po podporządkowaniu sobie miejscowych oddziałów
powstańców przejął najpierw stację pod Kaniową (24 lipca), a potem
wyprzą pod Chmielnią (8 sierpnia). 8 sierpnia dowodził pod Żyrzyna (na
północny wschód od Puław) zawiadką zastawioną na roszki kowalę pocze-
tową, eskortowaną przez 300 żołnierzy z dwoma działami. Bitwa była naj-
większym zwycięstwem Polaków podczas powstania. Rozjaśnie stracił 140
tys. rubli, 181 zabitych i 282 wziętych do niewoli. Rozkazem dziennym z 22
sierpnia Rząd Narodowy awansował go sę na generała.

Już dwa dni potem oddział Heydenreicha ponosił klęskę pod Fajfawicami.
Po wycofaniu się do Gali, generał stanął na czele zgrupowania majore-
go przebiegającego z Włocławka do Lubliki. 1 listopada, w rezultacie porażki pod
Porykiem (na południowy zachód od Łucka), musiał zrezygnować z tego
stanowiska. Po dotarciu na teren docelowy tylko ze sztabem i małą eskadrą
przeprowadził koncentrację uł, ale 25 grudnia oddział ponosił klęskę w bi-
stwie pod Kockiem.

Zgodnie z zaplanowaną przez Traugotta reorganizacją wojsk gen. Heyden-
reich miał zostać dowódcą I Korpusu, jednak wobec upadku powstania nie
odbił funkcji. Wyemigrował do Francji, skąd przeniósł się do Wielkiej Bryta-
nii. Wziął udział w wojnie francusko-pruskiej (1870–1871), a potem osiedlił
się we Lwowie, gdzie prowadził warsztat rzemieślniczy. Tam też zmarł.

**[1831
1886]**

Powstanie Styczniowe

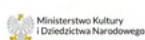
1200 bitew do polskości

Dionizy Feliks Czachowski

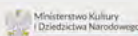
naczelnik wojenny

[1810–1863]

Dionizy Feliks Czachowski

[1810–1863]

DIONIZY FELIKS CZACHOWSKI

naczelnik wojenny

Jego rodzice byli właścicielami dwóch majątków ziemskich w powiecie radomskim. Po ich śmierci wychowywał go starosta, zamieszkał w domu. W 1839 r. ożenił się z córką starosty, którą po 21 latach, dzięki bogactwu, przesiedlił się w sandomierskie.

Jesienią 1862 r., przewidując nieodległy wybuch powstania, kupił od władz rosyjskich wiele wyrodzonych z wojaka koni, które okazały się cennym nabytkiem. Po jego ogłoszeniu stanął się na punkcie obojczyka i mimo braku wykształcenia wojskowego objął komendę nad jednym z oddziałów Langiewicza. W walkach, m.in. w bitwie pod Małogoszczem (24 lutego), wykazał dużą odwagę. Pod Grochowiskami (18 marca), w potyczce z starostą, którego rezultatem był jednak rozpad zgrupowania dyktatora, zmusił Rosjan do odwrotu, jednak błędnie ocenił sytuację, zważywszy na konsekwencje i wycofał się na wschód, przez co Langiewicz utracił najlepszy batalion.

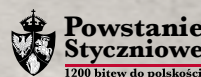
Mianowany przez Rząd Narodowy naczelnikiem wojennym województwa sandomierskiego, powołał pod swoje rozkazy wszystkie oddziały opierające się na tym obszarze. Stoczył zwycięskie potyczki pod Biedaszą (16 kwietnia) i Setałkowem (22 kwietnia), a potem Borki i Józefów w południowej Osmowie

(4-5 maja). W następnych dniach z reguły przegrywał starcia, mogąc natomiast wyminąć się pościgom. W połowie czerwca rozpuścił oddział w lasach węgierskich.

Po kilku miesiącach w Galicji, 20 października przeszedł Wiśłę na czele ok. 630 powstańców. Oddział z mierzycą wpadł w zasadzkę, z której udało mu się wyjść, ale już na granicy znowu natknął się na Rosjan. Czachowski na czele kilkunastu powstańców wyruszył na północ, a nie mogąc skłonić do podporządkowania się mu napotkanych partii przeszedł na teren województwa lubelskiego. 5 listopada przeszedł Wiśłę pod Siedem, kierując się na Lipko. Następną ranną grupę rosyjskich dragonów napadł i Czachowski zginął pod Jaworem Sandomierskim (obecny powiat Lipki, mazowieckie), uśmiercając wielu pościgów.

Pod komendą Langiewicza Czachowski wyróżnił się jako wykonawca trudnych zadań. Działając samodzielnie był wyważony i chętnie stosował wobec Rosjan odwet, co sprawiło, że ścigano jego oddziały szczególnie zawiście. Wypiekami podziwiali wyjątkowo wysoką jak na jego wiek zdolność znoszenia trudów i nieugiętą

[1810
1863]

Powstanie Styczniowe

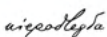
1200 bitew do polskości

Edmund Różycki

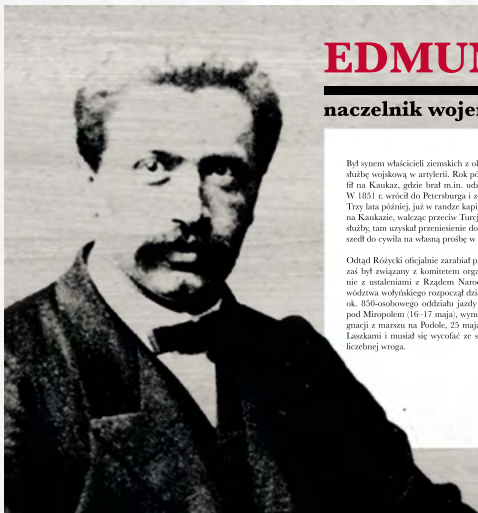
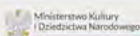
naczelnik wojenny
zwycięzca spod Salichy

[1827–1893]

Edmund Różycki

[1827–1893]

EDMUND RÓŻYCKI

naczelnik wojenny, zwycięzca spod Salichy

Był synem właścicieli ziemskich z okolic Berdyczowa. W 1847 r. rozpoczął służbę wojskową w artylerii. Rok później, jako politycznie podejrzany, trafił na Kaukaz, gdzie brał udział w powstaniu przeciwko Rosjanom. W 1851 r. wrócił do Petersburga i został przyjęty do Akademii Wojskowej. Trzy lata później, już w randze kapitana starszego generała, był powołany na Kaukaz, walcząc przeciw Turcji. Po długim urlopie i kolejnym okresie służby, tam uzyskał przeniesienie do Żytomierza. W listopadzie 1861 r. odebrał do cywila na własną prośbę w stopniu podpułkownika.

Okupił Różycki oficjalnie zarabiał przy pracach inżynierskich, nieformalnie zaś był związany z komitetem organizacji czerwonoskórych w Kijowie. Zgodnie z umowami z Rządem Narodowym jako naczelnik wojenny województwa wołyńskiego rozpoczął działania zbrojne 8 maja 1863 r., na czele ok. 850-osobowego oddziału jazdy z Żytomierza. Pierwszą walkę stoczył pod Miropolem (16-17 maja), wygryając z następcą z obławy. Po zwycięstwie z marcem na Podolu, 25 maja natknął się na Rosjan ponownie pod Łaszkami i musiał się wycofać ze starcia wobec przytaczającej przewagi liczebnej wroga.

Następnego dnia, mając odciętą drogę odwrotu, ok. 350 jeźdźców napotkało niebawem pod Salichą trzy kompanie pieszkie i 120 konatów cylił broni 720 żołnierzy przeciwnika. Zarządzone natarciem przez Różyckiego szarża z użyciem lanc zakończyła się sukcesem: czerwonoskórzy, w który odejści się ustawił piechurzy. Straty Rosjan były tak duże, że przetrwały po niedługim czasie podłki 600 ludzi nie odważyły się zaatakować powstańców. Wobec braku oddechu z innych stron musieli oni jednak przejść do Galicji, gdzie ich dowódca podjął decyzję o newsianiu oddziału. Jechał wołyńska Różyckiego miała wówczas za sobą 8 staci i żadnej przegranej.

Po nieudanej misji w Konstantynopolu, na zlecenie Transguta, Różycki pozostał przez 8 lat w Paryżu. Wróciwszy do Galicji, został residentem Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, zmarł w Krakowie.

[1827
1893]

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

Maria Piotrowiczowa

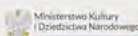
żołnierka oddziału Dworzaczka
bohaterka spod Dobrej

[1839–1863]

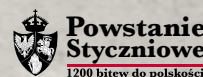
Maria Piotrowiczowa

[1839–1863]

MARIA PIOTROWICZOWA

żołnierka oddziału Dworzaczka, bohaterka spod Dobrej

Pochodziła z rodziny posiadającej rozległe dobra ziemskie w okolicach Łodzi, jej ojciec brał udział w powstaniu listopadowym i służył w szeregach oddziału, był ranny. Mając 17 lat została żoną Konstantego Piotrowicza, nauczyciela z Chocianowic. Oboje działali w polskiej organizacji narodowej na terenie Łodzi.

Po wybuchu powstania informacje o klęskach i aresztowaniach sprawiły, że postanowili zmobilizować wojskowe. Wraz z mężem i częścią służby z folwarka przystąpiła do operującego w pobliżu oddziału Józefa Dworzaczki, po objęciu władzy przez mekko stry. Początkowo zbierała pieniądze, zajmowała się zakupem broni, żywności i mundatury, następnie została przyjeta do służby liniowej.

Błędy w dowodzeniu i demonstracyjnym przemarszu oddziału po miastach ziemie kłódką doprowadziły do tego, że oddział Marii został szybko odcinany przez okoliczne garnizony rosyjskie. 24 lutego 1863 r. Rosjanie zaatakowali obóz na skraju lasu w okolicach wsi Dobry (obecnie powiat zgierski) powiatu, których dowódcą nie zabrał o zwłoki i wystraszanie wart. Bitwa rozpoczęła się około południa i trwała do godziny 17.00. Podczas trzeciego ataku obrona była już chaotyczna. Maria nie próbowała ucieczki z pola

walki i po odrzuceniu propozycji poddania się wraz z grupą ułanów broniła stanowiska, który pokonywały oddziały kobiece. Bitwa w tak zwanym, że zwycięstwo opierało się na masakrowaniu jej ciała. Po zwycięstwie przepadłowo ujawniła, że była w ciąży, miała urodzić bliźnięta.

W bitwie pod Dobrą zginęło około 70 powstańców (w tym jeszcze trzy inne kobiety i służby Marii, który od ułanów uczył jej sztuki strzelania, jazdy konnej i felcmanu, dzięki tym oddziałom rany. Do niewoli dostała się około 80 powstańców, z których część rozstrzelano, a pozostałych zesłano na katorg. Ciężko ranną Konstantego Piotrowicza domagał się sęca i zmarł 28 lutego, w dniu pogrzebu żony.

Śmierć Marii Piotrowiczowej nabrała rozgłosu i stała się m.in. Wydział Wojny Rządu Narodowego wydał 16 kwietnia rozkaz przyznania kobiet do służby liniowej. Zakaz ten nie wszedł w życie, czyste były zgłoszenia do oddziałów w mekko przemianach.

[1839
1863]

Powstanie Styczniowe

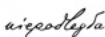
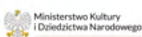
1200 bitew do polskości

Francesco Nullo

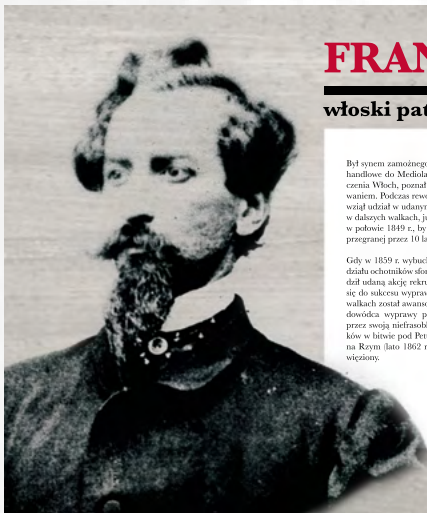
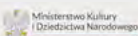
włoski patriota
garybaldczyk poległy w Polsce

[1826–1863]

Francesco Nullo

[1826–1863]

FRANCESCO NULLO

włoski patriota, garybaldczyk poległy w Polsce

Był synem zamożnego kupca z Bergamo w Lombardii. Wykształcenie na studiach handlowych w Mediolanie, następnie na studiach prawniczych w Wiedniu. W 1848 r. wziął udział w walnym antyabsolutnym powstaniu w Mediolanie, a potem w dalszych walkach, już jako żołnierz armii sardyńskiej, z której został ranny w polsku 1849 r., by dołączyć do podkomendnych Garibaldi. Po jego przegranej przez 10 lat pracował w firmie ojca, a potem swojej własnej.

Gdy w 1859 r. wybuchła wojna sardyńsko-austriacka, zaangażował się do oddziału ochotniczo sformowanego w Turynie. W polsku 1860 r. przeprowadził udaną akcję rekrutacyjną w rodzinnym mieście, mocno przyczyniając się do sukcesu wyprawy Garibaldi na Sycylię. Po dalszych pomyślnych walkach został asystentem na podległości. Bezpośrednio potem, jako dowódca wyprawy przeciwko podległości partyzantom, doprowadził przez swoją nieudolność i niechęć z pola walki do klęki garybaldczyków w bitwie pod Petrosano. Mimo to uczestniczył w ataku na wyprawie na Rzym (luty 1862 r.), po kapitulacji Garibaldi był tak jak on krótko więziony.

Po wybuchu powstania styczniowego Nullo zebrał kilkunastu Włochów, z którymi w drugiej połowie kwietnia znalazł się w Krakowie. 3 maja na czele włosko-francusko-polskiego oddziału przekroczył granicę między zabraniami i następnie dołączył do oddziału Józefa Mianowskiego. O świcie 5 maja zbiorczy pod Krzyżanką 500-osobowe ugrupowanie zostało zniszczone przez liczebniejsze wojsko carskie. Podczas kilkogodzinnej wymiany ognia Nullo dowodził na prawym skrzydle i zginął na polu bitwy w rezultacie postrzału, odgrzeszającego przed jego podaniem na łono. Pochowany 6 maja w Olszynie.

Chociaż Francesco Nullo nie należał do czołowych bohaterów narodowych Włoch, to nawiązano tak, że dwa styczeńskie bitwy włoskiej. W lutym 1909 r. w Warszawie odsłonięto jego pomnik, w tym miejscu (niektórzy odwołują się do uroczystości w Krakowie, Olszynie) gdzie został pochowany nieopodal szkoły podległości i Krakowie. W 1961 r. został zwodowany do Krakowa „Francesco Nullo”, ma też swoje ulice, plac i pocztowy czy rąb.

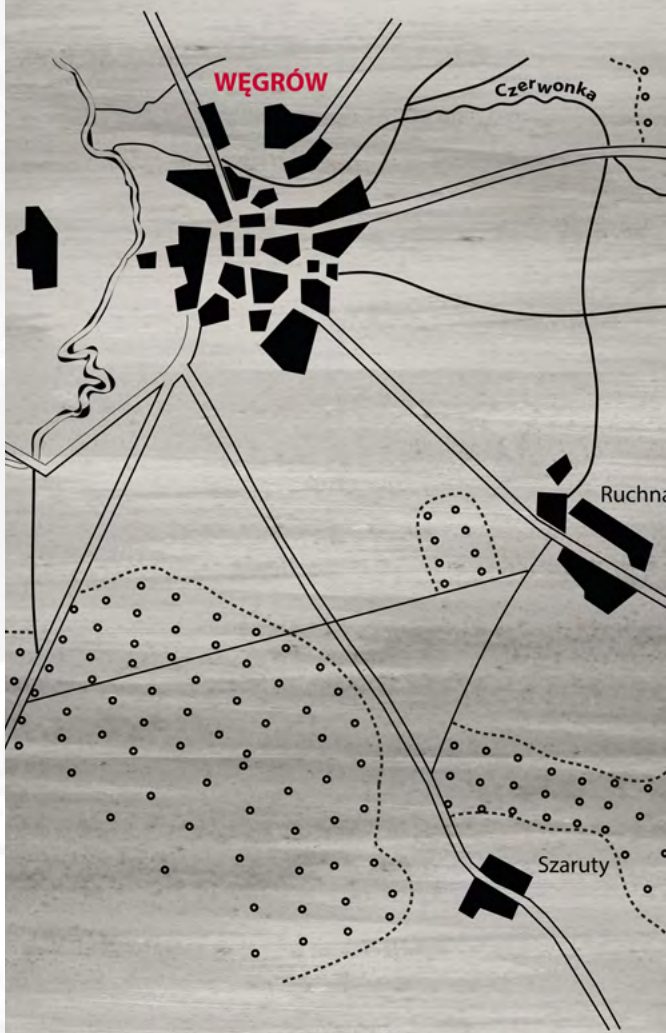
[1826
1863]

Powstanie Styczniowe

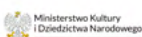
1200 bitew do polskości

Bitwa pod Węgrowem

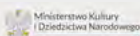
„polskie Termopile”

[3 lutego 1863]

Bitwa pod Węgrowem

[3 lutego 1863]

BITWA POD WĘGROWEM

„Polskie Termopile”

W nocy z 22 na 23 stycznia powstańcy opanowali Węgrów i pod miastem zajęli obóz, w którym zebrało się ok. 3500 ludzi. Rosjanie wydali do ataku kilka kolumn, których marsz nie był wystarczająco zgrany, dlatego doszło do starcia tylko z oddziałem z garnizonu w Siedlcach (ok. 1000 żołnierzy i kilka armat).

Bitwa trwała od rana do wieczornego pogodnia, dowódcy po obu stronach wykazywali się dużą nieudolnością. W jego trakcie zaliczono 22-letni Władysław Jędrzejowski porzucił na łutę wroga ok. 600 kowalców. W śnie do rana walczył Konstanty Jagiełło. „Rosjanie poszli do ataku z nieczekiwą ruchliwością i podziali do dział na 30 kraków, tak że równocześnie armaty strzelały karabaciami, a jednocześnie artylerią i rewolwerami”. Poległo wówczas co najmniej 66 nacierających, ich dowódca został ranny; rozprysnęły się Rosjanie, niewątpliwie bardzo zaniżone w oficjalnym raporcie, nie są rzadkie. Brakujące siły powołał na zorganizowanie odwrótu powstańców z Węgrowska, który został ostrzeżony, a następnie splądrowany.

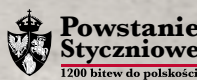
Zdarzenie szybko nabrało rozgłosu i już 13 marca francuski poeta August Barbier napisał wiersz pt. „Nok pod Węgrowem”, w którym porównał

go do walki starożytnych Spartan i nazwał bitwę „Polskimi Termopilami”. Powstanie użył także Norwid w wierszu „Vania”. W 1901 r. Maria Konopnicka napisała wiersz „Bój pod Węgrowem”, został on też opublikowany w 2017 r. moneta kolekcjonerska NBP jedną z cyklu „Polskie Termopile”.

Bitwa pod Węgrowem 1863, rysunek P. W. (1863-1864)

[3 lutego
1863]

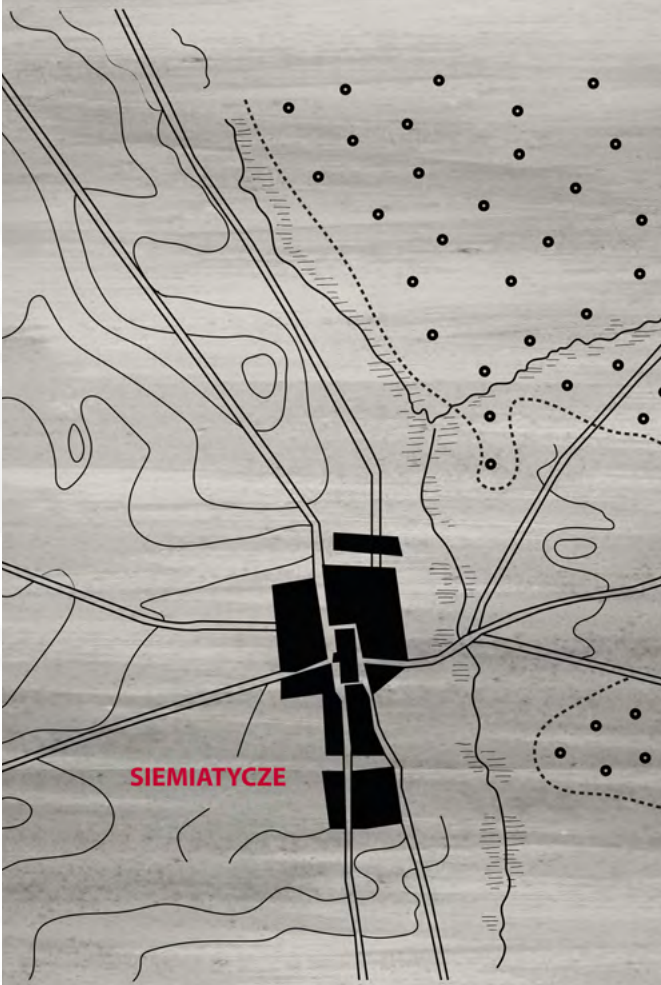

1200 bitew do polskości

Powstanie Styczniowe

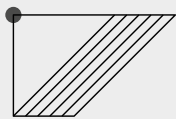
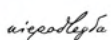
1200 bitew do polskości

Bitwa pod Siemiatyczami

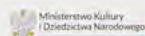
największa bitwa podczas
powstania

[7 lutego 1863]

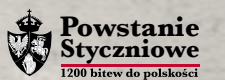
Bitwa pod Siemiatyczami

[7 lutego 1863]

BITWA POD SIEMIATYCZAMI

największa bitwa podczas powstania

Na początku lutego w miasteczku koncentrowały się oddziały powstanców, oszacowanie było to ok. 4000 ludzi. Rosjanie skierowali przeciwko nim oddział liczący ok. 2500 żołnierzy i kilka armat. Tak jak w przypadku Węgrowa, w trakcie starcia doszło do konfliktu kawalerii, który wymusił chwilowy odwrót nacierających. Z powodu zdecydowanej przewagi ognia po stronie wroga, a także braku zgrania działań polskich dowódców, powstanców nie udało się utrzymać miasta. Polacy rozdzielili się na kilka grup, z których jedna nawet ruszyła w głąb Białorusi.

Straty po stronie powstanców to ok. 200 ludzi (w tym ponad 100 poległych), Rosjanie stracili przypuszczalnie ok. 70. Pościg rosyjski był mało skuteczny, natomiast Siemiatycze – bitwę można ustrzelić – m.in. zabawiany został i spłonął pałac książęcy Anny Jabłkowski.

Wojna polsko-rosyjska 1863-1864. Bitwa pod Siemiatyczami.

[7 lutego
1863]

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

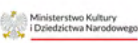

GROCHOWISKA

Bitwa pod Grochowskimi

pyrrusowe zwycięstwo
Langiewicza

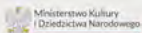
[18 marca 1863]

Bitwa pod Grochowskimi

[18 marca 1863]

BITWA POD GROCHOWISKAMI

pyrrusowe zwycięstwo Langiewicza

GROCHOWISKA

Po przegranej pod Chłodem nową siłą w bitwie pod Chłodem (17 marca) liczący ok. 3000 powstańców oddział dyktatora Mariana Langiewicza został ocalony w lesie przez cztery kolumny rosyjskie liczące 3500 żołnierzy i sześć armat. Dzięki do kilku osobnych walk, których rezultatami były porażka polskiej kolumny głównej, przechwycony odwrot strazy tylny oraz zwycięstwo strazy przedniej. Po przygotowaniu się wieczorne starcie z obciążenami powstańcy zakończyli się ich rozpraszaniem.

Taktyczny sukces polskiej części sił wojennych oznaczał jednak, że zagrożenie Langiewiczowi straciło ostateczność do dalszych działań bojowych – zginęło ponad 300 powstańców (straty Rosjan były podobne), byli oni skrajnie zmęczeni, morale obniżył brak odpoczynku, zaopatrzenia i amunicji oraz kontakty z oddziałami strazy tylnej i kawalerii. Podczas odwrotu Langiewicz, wykazujący się osobistą odwagą, ale nieudolny jako dowódca, podjął decyzję o podziale zgromadzenia na wyskakujące się w różnych kierunkach małe oddziały i swoim wyjściem do Krakowa celem racjonalnego zreformowania władzy powstańczej, co dodatkowo podkopano morale. Krótko potem interwencja Langiewicza w Galicji oznaczała koniec drogi dyktatury.

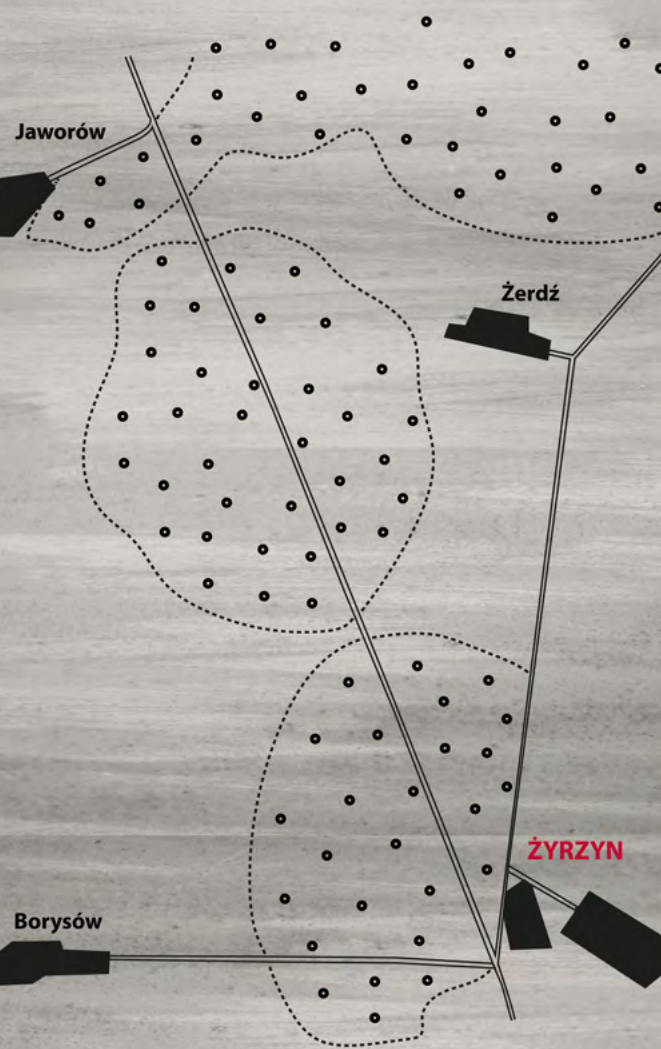

[18 marca 1863]

Powstanie Styczniowe

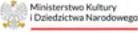
1200 bitew do polskości

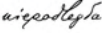
Bitwa pod Żyrzynem

klęska Rosjan

[8 sierpnia 1863]

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

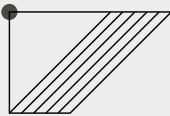
a'igodolęta

160.
ROZDZIAŁ
POWSTANIA
STYCZNIOWEGO

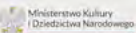

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

Bitwa pod Żyrzynem

[8 sierpnia 1863]

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

a'igodolęta

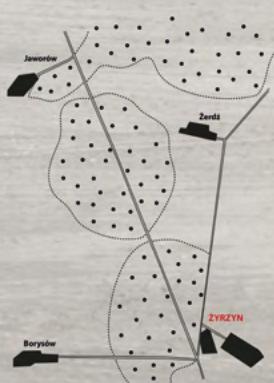
160.
ROZDZIAŁ
POWSTANIA
STYCZNIOWEGO

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

BITWA POD ŻYRZYNYM

klęska Rosjan

Cztery dni po zwycięskiej potyczce pod Chudlinem oddział pod komendą płk Michała Heidenreicha (pseudonim „Kruk”), liczący ok. 3000 powstańców (w tym 1400 strzelców), zaatakował jadący drogą obok ww. miejscowości kolumnę poczołowy. Wzniesione przedtę przez powstańców dykceje o tym pozwoliły polskiemu dowódcy na zorganizowanie zasadki, w którą wpadło ok. 500 żołnierzy (z zabici twierdzą w Dęblińcu, a więc o niższej wartości bojowej) ekonomicznych wojów, w których było 201 tys. rubli.

Chcąc pierwsze uderzenie wywołać chaos, Rosjanie sprządkowali szeregi i dopiero po trzech godzinach zaciętego sporu, zapowiadaniu swoich armat (młotki, działo) i zniszczeniu części budynku z placu boju wycofało się ok. 90. Straty Rosjan wyniosły (według raportu Heidenreicha) 181 zabitych i 282 wziętych do niewoli (w tym 132 rannych, przy tylko 10 zabitych i 50 rannych po stronie powstańców. Po bitwie część rosyjskich żołnierzy przeszła na stronę powstańców, resztę puszczono wolno po okazyaniu przysięgi, że nie będą więcej walczyć przeciwko Polakom. Zabito ok. 400 karabinów i przetrwało 140 tys. rubli, które zostały wykorzystane do wzmocnienia organizacyjnego oddziałów powstańczych.

Wiadomość o klęsce Rosjan pod Żyrzynem rozszedła się nie tylko po Królestwie Polskim, ale i po Europie. W rezultacie wielkiego księcia Konstantego zastąpił w roli namiestnika feldmarszałek hr. Fiodor Berg i zmiana ta oznaczała wznowienie represji wobec ludności polskiej, a osłabienie likwidacji Królestwa.

[8 sierpnia 1863]

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

a'igodolęta

160.
ROZDZIAŁ
POWSTANIA
STYCZNIOWEGO

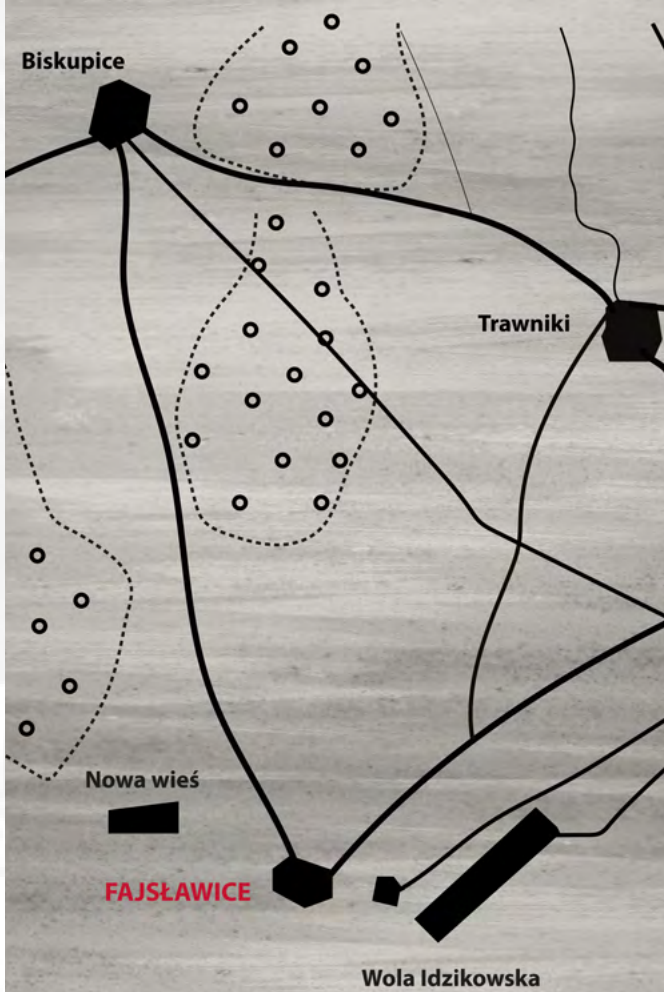

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

Powstanie Styczniowe

1200 bitew do polskości

Bitwa pod Fajslawicami

krwawa zemsta za Żyrzyn

[24 sierpnia 1863]

Bitwa pod Fajslawicami

[24 sierpnia 1863]

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

aiępodłęja

Informacja o wydarzeniu "Powstanie
Styczniowe 1863-1864"

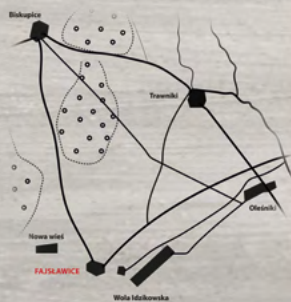
160.
RODZICA
POWSTANIA
STYCZNIOWEGO

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

BITWA POD FAJSŁAWICAMI

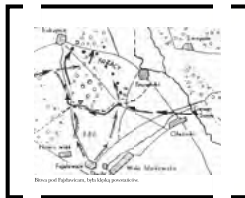
krwawa zemsta za Żyrzyn

Powstanie
Styczniowe
1200 bitew do polskości

Oddział awansowanego na sukces pod Żyrzynem na generała Michała Heydenreicha (ok. 1500 ludzi) został niepodświadomie osłonięty w niewielkim lesie przez przeważające ok. 2500 żołnierzy z dziesięcioma armatami, podzielone na dwie grupy. Gdy rozpoczął się kilkunastominowy ostrzał artylerii, dwie partie powstańców bezkarnie próbowały przerwać pierścienie okopów. Pociski armatnie spowodowały dotkliwe straty szereckie, udało się tylko oddziałowi kawalerii pod dowództwem samego Heydenreicha. Ogółem zginęło lub zostało rannych 320 powstańców, a 650 powstańców trafiło do niewoli. Straty rosyjskie wyniosły tylko kilkunastu zabitych i ok. 40 rannych.

Kłóśka ta próbowała inicjatywy strategicznej oddziały powstańcze na Lubelszczyźnie i przyczyniła się do zamknięcia gniazd oporu zbrojnego w regionie lubelskim. Sam Heydenreich zmuszony był wycofać się do Gali, rezygnując z zakrojonych na szerszą skalę działań militarnych.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

aiępodłęja

Informacja o wydarzeniu "Powstanie
Styczniowe 1863-1864"

160.
RODZICA
POWSTANIA
STYCZNIOWEGO

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

[24 sierpnia
1863]

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

aiępodłęja

Informacja o wydarzeniu "Powstanie
Styczniowe 1863-1864"

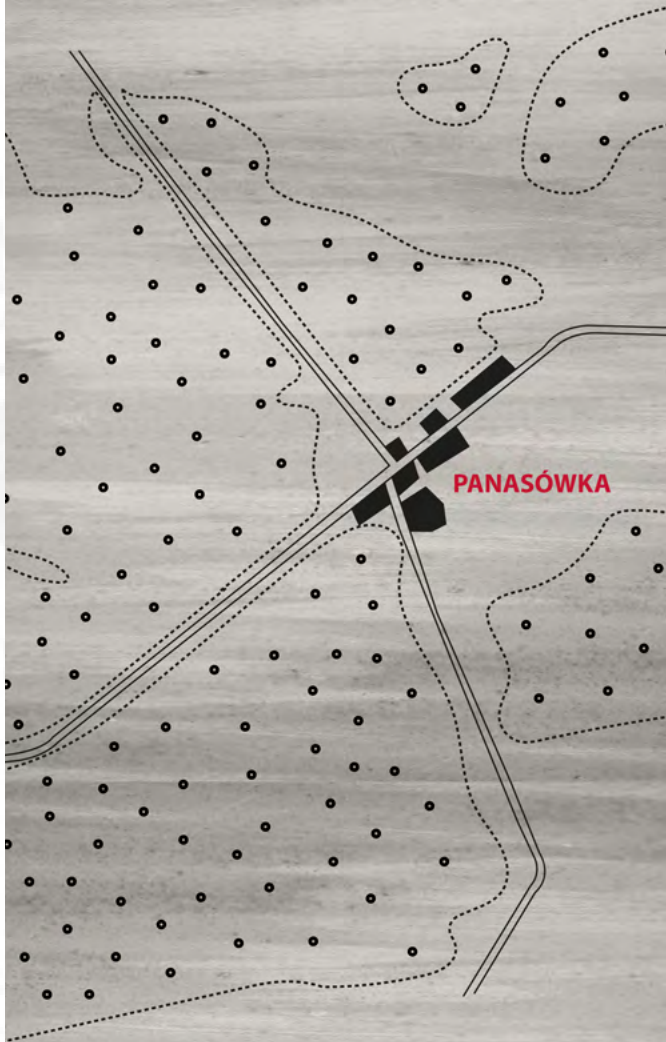
160.
RODZICA
POWSTANIA
STYCZNIOWEGO

Muzeum
Historyczne
w Lublinie

Powstanie Styczniowe

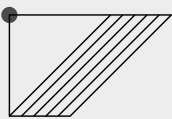
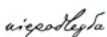
1200 bitew do polskości

Bitwa pod Panasówką

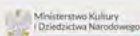
ostatni większy sukces

[3 września 1863]

Bitwa pod Panasówką

[3 września 1863]

BITWA POD PANASÓWKĄ

ostatni większy sukces

W starciu wzięli udział polscy oddziały płk. Marcina „Lobowidła” Borowski (700-800 powstańców) i Kaptana „Cwika” Cieszkowski (400 ludzi); ich przeciwnikiem było pięć rot piechoty, szwadron dragonów i dwie setki Kozaków. Licznie nie więcej niż 4000 żołnierzy z obu stron.

Tym razem powstańcy byli dowodzeni sprawnie przez Borowskiego, który zajął stanowisko na wzgórzu Polak, gdzie stał obecnie pomnik z tablicami pamiątkowymi. Po ostrzale artylerystycznym na ich pozycję ruszyła piechota rosyjska, jednak piechota została zatrzymana ogniem, a następnie zaatakowana przez polską kawalerię wspieraną przez kosynierów. Pierwsze uderzenie nie udało się, ale za drugim razem doszło do przełamania się przez linie wroga, przy czym rosyjskie armaty zostały uszkodzone.

Straty polskie w bitwie wyniosły 35 zabitych i 160 rannych, w tym dowódcę oddziału piechoty węgierski arystokrata, mjr Edward Nyáry – dwukrotnie potrącony 4 września, został jako jedyny pochowany osobno i 100 rannych. Rosjanie stracili ok. 300 ludzi.

Po udanej bitwie oddziały powstańcze ruszyły się i już 6 września Borowski zginął w starciu na Sowiej Górze pod Ratorzem, które zakończyło się ciężkimi stratami i rozbitiem oddziału.

Hrabia Edward Nyáry (ok. 1830-1903), został oficerem już w wieku 17 lat, po nauce w wiedeńskiej akademii wojskowej, wrócił udział w powstaniu węgierskim (1848-1849) jako jeden z podoficerów gen. Józsefa Bem. Po upadku powstania zaciągnął się do armii tureckiej i walczył przeciwko Rosji w wojnie krymskiej (1853-1856), odznaczając się służą w szeregach najem. W latach 1860-1861 wyjechał się ponownie do Włoch i odwdzięcził się Włochom, pod komendą Giuseppe Garibaldiego. Po powrocie do Turcji pracował przy budowie kolei. Wiosną 1863 zjechał się na ziemie polskich z grupą ochotników, którzy przyłączyli się do powstania. W oddziale Borowskiego był od początku września. W trakcie agonii przeszedł w wiary katolickiej na chrześcijaństwo, oznajmiając to tym, że chce umrzeć w tej, którą wyznają jego towarzysze broni.

3 września
1863